

Τηλεδιημερίδα 26-27 Μαρτίου 2021

**«Αναζητώντας την παιδαγωγική ηγεσία:
η διαχείριση των κρίσεων στην εκπαίδευση»**

**«Ο Συντονιστής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης εξωτερικού:
θεσμικός ρόλος, δυνατότητες και προοπτικές»**

**Σουτόπουλος Νικόλαος,
Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου ΠΕ70, ΠΕΚΕΣ Ηλείου
e-mail: niksoutop@gmail.com**

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση εξωτερικού

- Η «**ελληνόγλωσση εκπαίδευση**» : εκπαίδευση στην ελληνική γλώσσα σε αλλοεθνείς ή ομοεθνείς μαθητές. (διδασκτικά αντικείμενα και αναλυτικά προγράμματα, οργανωτική δομή των εκπαιδευτικών διαδικασιών από δομές που είναι ενταγμένες σε ξένα εκπαιδευτικά συστήματα)
- Με τον όρο αυτό νοείται κάθε μορφή εκπαίδευσης κατά την οποία διδάσκεται η ελληνική γλώσσα και στοιχεία ιστορίας και πολιτισμού ή και χρησιμοποιείται η ελληνική γλώσσα ως μέσο για τη διδασκαλία άλλων αντικειμένων, με τα οποία γίνεται μια ελληνογενής κοινωνικοποίηση των μαθητών, με ενός είδους ελληνική καταγωγή για την εμπέδωση της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας.
- Η επισήμανση, περί ελληνικής καταγωγής, προκύπτει και από το νομοθετικό πλαίσιο. Στο άρθρο 1 του νόμου 4027 (ΦΕΚ 233/2011, τ. Α) επισημαίνεται ότι οι σχετικές με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση δραστηριότητες αποβλέπουν στη «**διδασκαλία, καλλιέργεια και προώθηση της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού σε πολίτες της ελληνικής διασποράς και του κόσμου**».
- Πολύ συχνά, προστίθεται στον όρο «ελληνόγλωσση εκπαίδευση» ο προσδιορισμός «του εξωτερικού», με τον οποίο αντιδιαστέλλεται η δραστηριότητα που αναπτύσσεται εκτός Ελλάδας από τις δράσεις που στοχεύουν στην ομαλή ένταξη παλλινοστούντων ή και αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία.
- Ο θεσμός του **Συντονιστή Εκπαίδευσης** αναφέρεται αποκλειστικά στην «ελληνόγλωσση εκπαίδευση του εξωτερικού».

Σημερινή πραγματικότητα και νομοθετικό πλαίσιο

- Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση κατά τα τελευταία 70 χρόνια, σε διαφορετικές φάσεις, απέκτησε σταδιακά τη σημερινή της μορφή. Με χαρακτηριστικά της τις **μεγάλες διαφοροποιήσεις, στον τρόπο οργάνωσης και προσφοράς των υπηρεσιών της, που εμφανίζονται από περιοχή σε περιοχή**, καθώς και η ποικιλομορφία των πληθυσμιακών ομάδων στις οποίες απευθύνεται, ως προς τα **οικονομικοκοινωνικά τους επίπεδα, τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και τις προσδοκίες (σκοποθεσίες)** τους από την παρακολούθηση των σχετικών προγραμμάτων (Δαμανάκης, 1999· Χατζηδάκη, 1996).
- Η εικόνα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης δεν είναι στατική. Το διαρκώς **μεταβαλλόμενο πλαίσιο συνθηκών στο οποίο εντάσσεται**, δημιουργεί μια **δυναμική μετεξέλιξης**, η οποία μπορεί στην πράξη να ξεπερνά και την προβλεπτική ικανότητα των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών της Αθήνας (Κουτούζης, 1999· Γκότοβος, 2008). Οι συνθήκες που με τις αλλαγές τους δημιουργούν τις κατά τόπους ανάγκες αναπροσανατολισμού της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης είναι οι εξάρσεις ή υφέσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων, ο βαθμός αφομοίωσης των ελληνικών πληθυσμών από τις τοπικές κοινωνίες, η χωροχρονική απόσταση από την Ελλάδα, το μορφωτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο (status) των οικογενειών, οι διατιθέμενοι πόροι και η διεθνής εικόνα της Ελλάδας (Βάμβουκας και συν., 2004· Δαμανάκης, 1999). Στο ευμετάβλητο αυτό περιβάλλον, οι σταθερές αναφορές με βάση τις οποίες μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την υφιστάμενη κατάσταση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, είναι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, οι φορείς που παρέχουν ελληνόγλωσση εκπαίδευση και οι τυπικές μορφές των σχολείων που λειτουργούν.

Οι φορείς παροχής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης

Τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που παίρνουν την πρωτοβουλία ίδρυσης, χρηματοδότησης και λειτουργία διαφόρων τύπων σχολείων για διδασκαλία ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό, **καλούνται φορείς παροχής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και είναι οι εξής:**

- **Η Ευρωπαϊκή Ένωση.** Στο πλαίσιο λειτουργίας των Ευρωπαϊκών Σχολείων, λειτουργούν και τρία τμήματα ελληνικής γλώσσας (Schola Europaea, 2013).
- **Το ελληνικό κράτος.** Μέσω των διπλωματικών και προξενικών ή εκπαιδευτικών αρχών (συντονιστικά γραφεία), το επίσημο ελληνικό κράτος ιδρύει σχολεία στο εξωτερικό, τα οποία λειτουργούν, κατά βάση, σύμφωνα με τα ισχύοντα στην Ελλάδα αναλυτικά προγράμματα και προγράμματα σπουδών. Ο αριθμός των σχολείων αυτών δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλος. Βρίσκονται κυρίως στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική (Βάμβουκας και συν., 2004). Τα τελευταία χρόνια (2010 – 2020), λόγω των καταργήσεων και συγχωνεύσεων που αποφασίστηκαν, στο πλαίσιο των πολιτικών δημοσιονομικής σταθερότητας, τα σχολεία αυτά μειώθηκαν ακόμα περισσότερο. Το ελληνικό κράτος πάντως, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο φορέας ίδρυσης του εκάστοτε σχολείου, συμμετέχει συχνά στην επάνδρωσή του με εκπαιδευτικό προσωπικό, στην προμήθειά του με διδακτικό υλικό, στην οργάνωση επιμορφωτικών δράσεων για τους εκπαιδευτικούς και, ενδεχομένως, στην οικονομική του ενίσχυση μέσω επιχορηγήσεων (Δαμανάκης, 2010)..
- **Το κυπριακό κράτος / Άλλα κράτη / Ομόσπονδα κράτη / Αυτοδιοικητικές Αρχές ξένων κρατών.** Το κυπριακό κράτος λειτουργεί ως φορέας παροχής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, με τρόπο αντίστοιχο του ελληνικού, στη Μεγάλη Βρετανία, μέσω της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής (Κ.Ε.Α.) που εδρεύει στο Λονδίνο (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2013). Σε πολλές χώρες του δυτικού, κυρίως, κόσμου (Ευρώπη, Β. Αμερική, Αυστραλία), παρέχεται ελληνόγλωσση εκπαίδευση από φορείς του κράτους ή της τοπικής αυτοδιοίκησης, με διάφορες μορφές (Βάμβουκας και συν., 2004).
- **Η Ορθόδοξη Εκκλησία.** Η συμβολή της εκκλησίας στην ανάπτυξη της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, κυρίως μέσω της ίδρυσης και λειτουργίας διαφόρων τύπων σχολείων, είναι θεαματική. Ιδιαίτερα σε κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, η εκκλησία αναδεικνύεται ως ο βασικότερος φορέας παροχής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης (Δαμανάκης, 2010).
- **Πανεπιστήμια.** Πανεπιστήμια σε διάφορες χώρες έχουν ιδρύσει έδρες ελληνικών σπουδών, αυτόνομα ή σμε τις ελληνικές αρχές ή προσφέρουν μαθήματα αρχαίων και νέων ελληνικών (Κουτούζης, 1999).
- **Παροικιακοί φορείς (ελληνικές κοινότητες, πολιτιστικοί σύλλογοι, σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, σωματεία, οργανώσεις κ.τ.λ.).** Οι οργανωμένες συλλογικότητες των Ελλήνων της διασποράς, αθροιστικά, είναι ο μεγαλύτερος φορέας παροχής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, συμμετέχοντας ενεργά στις διαδικασίες ίδρυσης και λειτουργίας των σχολείων, προσφέροντας οικονομική στήριξη και υποδομές (στέγη, υλικοτεχνικό εξοπλισμό κ.τ.λ.) (Βάμβουκας και συν., 2004· Δαμανάκης, 2010).
- **Ιδιώτες.** Πρόκειται για λίγες περιπτώσεις ιδιωτικών σχολείων, κυρίως στην Αυστραλία, αλλά και στον Καναδά και σε πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, που ιδρύθηκαν από φυσικά πρόσωπα και προσφέρουν στο πρόγραμμά τους το μάθημα των ελληνικών (Βάμβουκας και συν., 2004· Κουτούζης, 1999).

Οργάνωση και Διοίκηση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης εξωτερικού

- Από όσα έχουν ήδη αναφερθεί καθίσταται σαφές ότι **η υφιστάμενη πραγματικότητα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης εξωτερικού αποτελεί ένα πολυεπίπεδο και πολυδιάστατο πλέγμα θεσμών και συνθηκών** που υπηρετείται από (ή/και υπηρετεί) ένα εξίσου **ανομοιογενές σύνολο ανθρώπων σε όλον τον κόσμο**. Η οργάνωση, η διοίκηση και η εποπτεία αυτού του συστήματος είναι το ίδιο δαιδαλώδης, παρά τις προσπάθειες για απλοποίησή της που καταβλήθηκαν με τις **νομοθετικές παρεμβάσεις** των τελευταίων ετών (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α· Υ.Α. Φ.821/2044Ε/96188/Ζ1, ΦΕΚ 1291/2010, τ. Β· Ν. 4076/2012, ΦΕΚ 159/2012, τ. Α· Ν. 4186/2013, ΦΕΚ 193/2013, τ. Α).
- Από ελληνικής πλευράς, με τα ζητήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης **εμπλέκονται δύο υπουργεία (Παιδείας και Εξωτερικών)**. Σ' αυτά πρέπει να προστεθούν τα υπουργεία και οι αρμόδιες υπηρεσίες των διαφόρων χωρών, καθώς και οι υπηρεσίες της εκκλησίας και οι ομογενειακές συλλογικότητες που λειτουργούν ως φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης (βλ. § 1.3.2).
- **Η Διεύθυνση Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΔΙΠΟΔΕ) του Υπουργείου Παιδείας**, ασκούν από ελληνικής πλευράς τη διοίκηση και εποπτεία των μονάδων των οποίων φορείς είναι οι **ελληνικές διπλωματικές και προξενικές αρχές** ή η πλειοψηφία του διδακτικού τους προσωπικού αποσπάται από το Υ.ΠΑΙ.Θ. Όταν δεν υπάρχουν συντονιστές εκπαίδευσης, το έργο τους αναλαμβάνουν οι προξενικές και διπλωματικές αρχές. **Όργανα διοίκησης των μονάδων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης** που είναι ενταγμένες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (π.χ. αμιγή σχολεία) είναι **οι διευθυντές και οι σύλλογοι διδασκόντων** (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α).
- Οι μονάδες ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης που είναι **ενταγμένες σε ξένα εκπαιδευτικά συστήματα** (φορέας τους είναι τρίτο κράτος ή διεθνής οργανισμός) οργανώνονται και διοικούνται σύμφωνα με τα **προβλεπόμενα στο εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα**. Όταν πρόκειται για άτυπες μορφές εκπαίδευσης ή για μονάδες στις οποίες οι αποσπασμένοι από την Ελλάδα εκπαιδευτικοί αποτελούν τη μειοψηφία του εκπαιδευτικού προσωπικού, τη διοίκηση ασκούν πρόσωπα ή συλλογικά όργανα που ορίζονται από τον φορέα λειτουργίας των μονάδων αυτών (π.χ. Εκκλησία, ομογενειακές οργανώσεις κ.τ.λ.).
- Ο τρόπος με τον οποίο οι διάφορες μονάδες ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης **διασυνδέονται με ελληνικές κρατικές αρχές ή με ελληνικούς φορείς**, σε επίπεδο οργάνωσης και διοίκησης, δεν είναι τυποποιημένος. Η διασύνδεση αυτή μπορεί να είναι ισχυρή, λιγότερο ισχυρή ή να μην υπάρχει καθόλου. Αυτό καθορίζεται από τον τύπο της μονάδας, από τον φορέα λειτουργίας της και από άλλους παράγοντες που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία και την επιρροή που είναι σε θέση να ασκήσουν οι ομογενειακοί φορείς.

Αποτύπωση της συστημικής ένταξης για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση

Ο θεσμός Συντονιστή Εκπαίδευσης εξωτερικού - Νομοθετικό πλαίσιο

- Ο Σύμβουλος Εκπαίδευσης Εξωτερικού μετονομάστηκε σε Συντονιστή Εκπαίδευσης το 1996 με τον νόμο 2413 (ΦΕΚ 124/1996, τ. Α), αποτέλεσε την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια ρύθμισης των θεμάτων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης με ειδικό τρόπο, χωρίς θεσμική ευθυγράμμισή τους με εκπαιδευτικά ζητήματα του εθνικού κέντρου. Η μετονομασία συνοδεύτηκε από μετά από παρουσία εξειδίκευση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του Συντονιστή, τριών δεκαετιών στον χώρο της εκπαίδευσης. Το άρθρο 14 παρ. 3 προέβλεπε τρεις τομείς αρμοδιοτήτων του Συντονιστή, ως εξής: α) Συμβουλευτικός – επιστημονικός – διδακτικός τομέας, β) Διοικητικός – μορφωτικός – κοινωνικός τομέας και γ) Εποπτικός τομέας. Ουσιαστικά, συνάγεται ότι ο νομοθέτης ήθελε τον Συντονιστή να αποτελεί μια σύζευξη του Διευθυντή Εκπαίδευσης και του Σχολικού Συμβούλου – όπως οι θεσμοί αυτοί λειτουργούσαν στην Ελλάδα με βάση τον νόμο 1304/1982 – με επιπλέον διαμεσολαβητικές αρμοδιότητες που προκύπτουν από τις ιδιαίτερες συνθήκες μέσα στις οποίες ενεργοποιείται ο Συντονιστής (Μιχελακάκη, 2007). Ο νόμος 2413/1996 προέβλεπε ακόμα τα απαιτούμενα προσόντα και τις διαδικασίες επιλογής των συντονιστών, καθώς και τον τρόπο επιμόρφωσής τους σε θέματα εκπαίδευσης εξωτερικού, πριν την ανάληψη των καθηκόντων τους.
- Η θεσμική λειτουργία του Συντονιστή καθοριζόταν από το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο μέχρι το 2011, με ενδιάμεσες επιμέρους διευθετήσεις, κυρίως σε λειτουργικά θέματα, σε θέματα αναδιατάξεων των περιοχών ευθύνης κι αριθμού εδρών.
 - Υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο
- Ο θεσμός του Συντονιστή Εκπαίδευσης λειτουργεί σήμερα με βάση τον νόμο 4027/2011 (ΦΕΚ 233/2011, τ. Α) «Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό και άλλες διατάξεις», ο οποίος στο άρθρο 12 παρ. 1 προσδιορίζει το πεδίο δράσης του:
- Όργανα συντονισμού, διοίκησης και εποπτείας των εκπαιδευτικών μονάδων και του εκπαιδευτικού προσωπικού είναι οι συντονιστές εκπαίδευσης, οι οποίοι, στην περιοχή ευθύνης τους ασκούν καθήκοντα σε θέματα που αφορούν:
 - α) τη λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 11⁶,
 - β) το εκπαιδευτικό προσωπικό που αποσπάται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων σε εκπαιδευτικές μονάδες των περιπτώσεων α', β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27,
 - γ) τον συντονισμό των δράσεων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.
- Με διάταξη του ίδιου άρθρου (παρ. 6) δίδεται η δυνατότητα στον Υπουργό Παιδείας να ορίσει, με απόφασή του, Συντονιστή του έργου των Συντονιστών.
- Οι συντονιστές, με βάση τις προβλέψεις του άρθρου 21 του ίδιου νόμου και των άρθρων 3 και 4 του Π.Δ. 152/2013 (ΦΕΚ 240/2013 τ. Α), αποτελούν σημαντικό κρίκο στη διαδικασία αξιολόγησης των εκπαιδευτικών που υπηρετούν με απόσπαση στο εξωτερικό, σε εκπαιδευτικές μονάδες ή σε γραφεία εκπαίδευσης, με φορέα τις ελληνικές διπλωματικές και προξενικές αρχές.
- Πολύ σημαντική για την ουσιαστική ενασχόληση με τα ζητήματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, πρέπει να θεωρείται η πρόβλεψη του Ν. 4027/2011 (άρθρο 16, παράγραφος 2) με την οποία παρέχεται η δυνατότητα να συγκροτούνται στα γραφεία συντονιστών εκπαίδευσης ομάδες εργασίας για την υποβοήθηση της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας στη σύνταξη προγραμμάτων εκπαίδευσης, στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και στην οργάνωση σεμιναρίων. Οι ομάδες συγκροτούνται με υπουργική απόφαση, με την οποία καθορίζονται και τα κριτήρια επιλογής των μελών τους.

Ο διοικητικός ρόλος του Σ.Ε.

- Η πολλαπλότητα των στόχων και επιδιώξεων που έπρεπε να υπηρετηθούν από ένα στέλεχος εκπαίδευσης, σε σχέση με την παιδεία των εκτός Ελλάδας Ελλήνων, ήταν σαφής από τις πρώτες προσπάθειες διαμόρφωσης του θεσμού. Ο συγκεκριμένος διαχωρισμός είναι σχεδόν ταυτόσημος με τον προβλεπόμενο από τον νόμο 2413/1996 (ΦΕΚ 124/1996, τ. Α), ο οποίος, όπως αναδείχτηκε και από την έρευνα της Μιχελακάκη (2007), δεν ήταν πλήρως περιγραφικός όλων των εκφάνσεων του ρόλου που αναλαμβάνει στην πράξη ο Συντονιστής. Για την καλύτερη περιγραφή του τριπλού αυτού ρόλου, όπως προκύπτει από το θεσμικό πλαίσιο και την προϋπάρχουσα έρευνα, προτείνεται η διάκριση: α) διοικητικός ρόλος, β) συμβουλευτικός ρόλος και γ) διαμεσολαβητικός ρόλος.
- Ο Συντονιστής, **ως, διοικητικώς και πειθαρχικώς, προϊστάμενος των αποσπασμένων εκπαιδευτικών και διοικητικών υπαλλήλων, ασκεί όλες τις σχετικές αρμοδιότητες (τοποθετήσεις, άδειες, επιπλήξεις, αξιολόγηση κ.τ.λ.), όπως προσδιορίζονται από την ελληνική νομοθεσία.** Ο ρόλος του όμως δεν περιορίζεται στη διοίκηση του προσωπικού. Επικεντρώνεται κυρίως στην **ομαλή λειτουργία των μονάδων ελληνόγλωσσας εκπαίδευσης και οφείλει να συνεργάζεται με κάθε πρόσωπο ή φορέα και κυρίως με τις ελληνικές διπλωματικές και προξενικές αρχές για την εφαρμογή της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής.** Επιπλέον συγκεντρώνει στοιχεία για τη λειτουργία της ελληνόγλωσσας εκπαίδευσης στην περιοχή του, τα αξιολογεί, τα διαβιβάζει στο ΥΠΑΙΘ και τα αξιοποιεί για να τεκμηριώσει τις ανάγκες του γραφείου του. Αποστολή του Συντονιστή είναι και η διαμόρφωση ενός πλαισίου λειτουργίας των μονάδων, συμβατού με το νομικό καθεστώς των χωρών υποδοχής (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α).
- Διαπιστώνεται από τα παραπάνω ότι η περιγραφή των διοικητικών καθηκόντων του Συντονιστή από τον νομοθέτη, παρότι επιχειρείται να καλύψει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, παραμένει αρκετά γενικόλογη και ασαφής, όπως ήταν και στο προηγούμενο θεσμικό πλαίσιο. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται στον Συντονιστή **αυξημένη αυτονομία, που θεωρείται απαραίτητη με δεδομένη την πολυμορφία των συνθηκών που επικρατούν στις διάφορες χώρες** (Μιχελακάκη, 2007), αλλά δεν επισημαίνεται η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών.
- Η «εφαρμογή της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής» και ο «συντονισμός» της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων, μπεριέχουν και το στοιχείο της άσκησης εποπτείας, το οποίο όμως, στον νόμο, συγκαταλέγεται στον εποπτικό τομέα καθηκόντων, όπως και η διαβίβαση αξιολογικών εκθέσεων στο Υπουργείο.

Ο συμβουλευτικός ρόλος του Σ.Ε.

- Ο συμβουλευτικός – επιστημονικός ρόλος του Συντονιστή είναι ο σαφέστερα διατυπωμένος, σε σχέση με τους άλλους δύο και, σε γενικές γραμμές, **περιλαμβάνει τα καθήκοντα που στην Ελλάδα ασκούνται από τους Συντονιστές Εκπαίδευσης**. Ο νόμος 4027/2011 (άρθρο 12, παρ. 3, περ. α) αναφέρει σχετικά:
- αα) **Συμβουλευτική και υποστηρικτική εργασία για τους εκπαιδευτικούς, που αποσπώνται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων σε εκπαιδευτικές μονάδες ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.**
- ββ) **Διοργάνωση κάθε σχολικό έτος ενδοσχολικών σεμιναρίων επιμόρφωσης δια ζώσης ή και με μεθόδους ψηφιακής διδασκαλίας από απόσταση για τους εκπαιδευτικούς της περιοχής ευθύνης τους.**
- **Σημειώνεται ότι το βασικό αντικείμενο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης είναι η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερη ή ως ξένη γλώσσα σε άτομα προερχόμενα από διάφορα γλωσσικά, πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα.**
- Συνεπώς, η υποστήριξη που καλείται να παράσχει ο Συντονιστής στους εκπαιδευτικούς, απαιτεί ανάλογη επιστημονική κατάρτιση.

Ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Σ.Ε.

- Από την έρευνα της Μιχελακάκη (2007) αναδείχθηκε ο πολιτικός – διαμεσολαβητικός ρόλος του Συντονιστή, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως «ο λιγότερο οριοθετημένος και λανθάνων» (σ. 203). Η έρευνα αυτή βασίστηκε σε δεδομένα που διαμορφώθηκαν στη βάση του προηγούμενου θεσμικού πλαισίου με κορμό τον νόμο 2413/1996 (ΦΕΚ 124/1996, τ. Α), ο οποίος, όμως, ως προς τον καθορισμό του έργου των συντονιστών, είχε πολλές ομοιότητες με τον ισχύοντα σήμερα Ν. 4027/2011 (ΦΕΚ 233/2011, τ. Α). Όπως σημειώνει η Μιχελακάκη (2007, σ. 203), **«η διαμεσολάβηση μεταξύ εθνικού κέντρου και διασποράς περιλαμβάνει τις σχέσεις που αναπτύσσονται σ’ αυτό που ονομάζεται διασπορικό τρίπολο, δηλαδή, τη χώρα προέλευσης, τη χώρα διαμονής και την παροικία. Στο τρίπολο αυτό, αναπτύσσεται η διαμεσολαβητική διάσταση του ρόλου».**
- Αναφέρεται συγκεκριμένα (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α, άρθρο 12, παρ. 3, περ. β):
- **ββ) Συνεργασία με τις ελληνικές διπλωματικές ή προξενικές αρχές για την εφαρμογή της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής.**
- **γγ) Συνεργασία με τους φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό για την ενίσχυση, τον συντονισμό και τη στήριξη των ενεργειών που αφορούν τη λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων και την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού.**
- **δδ) Συνεργασία με τις ξένες διοικητικές – σχολικές, κυβερνητικές και τοπικές αρχές για την επίλυση προβλημάτων λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων.**
- β) Η ανάθεση στο Συντονιστή της **οικοδόμησης συνεργασίας με κάθε εμπλεκόμενο πρόσωπο ή φορέα για τη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών διάδοσης της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, τον καθιστά, ως θεσμικό όργανο του ελληνικού κράτους, επίσημο εκφραστή της πολιτείας και όχι απλό συνομιλητή σε ανεπίσημες συζητήσεις.**
- Ενταγμένη στον εμπορικό τομέα των καθηκόντων των συντονιστών, όπως περιγράφονται στον ίδιο νόμο, είναι και η υποχρέωσή τους για **«ενημέρωση του Υπουργείου με κατάλληλες εισηγήσεις για τη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής στην περιοχή ευθύνης τους».** Η πρόβλεψη αυτή εμπεριέχει την αναγνώριση ότι οι ιδιαιτερότητες που σημειώνονται από χώρα σε χώρα επιβάλλουν εξειδικεύσεις της εφαρμοζόμενης πολιτικής, τις οποίες σχεδιάζει και προτείνει ο Συντονιστής, ως γνώστης της πραγματικότητας στην περιοχή ευθύνης του, και μπορεί να υιοθετεί το ελληνικό κράτος.
- Στον Συντονιστή ανατίθεται από τον νομοθέτη και η **μέριμνα για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών που είναι αποσπασμένοι σε ξένα Πανεπιστήμια και του έργου τους,** από τον εκάστοτε υπεύθυνο των ιδρυμάτων αυτών. Αναφέρεται συγκεκριμένα (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α, άρθρο 12, παρ. 3, περ. γ, εδ. γγ):
- γγ) Μέριμνα για τη σύνταξη από τον υπεύθυνο του εκπαιδευτικού ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο εξωτερικό, στο οποίο έχει αποσπαστεί εκπαιδευτικός, **ετήσιας έγγραφης έκθεσης αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και του έργου του.**

Δυνατότητες και προοπτικές του θεσμού Σ.Ε.

- Ο άξονας που συνδέει τις αποψεις για την ανανέωση του θεσμού είναι η **διαπίστωση των νέων εκπαιδευτικών συνθηκών που διαμορφώνονται σε όλο τον κόσμο και των εκπαιδευτικών αναγκών της ελληνικής διασποράς ειδικότερα.** Η παγκοσμιοποίηση – έννοια κατά τα λοιπά με αρνητική φόρτιση εξαιτίας της ανάδειξης του οικονομισμού και της αγοραιοποίησης με την οποία βαρύνεται (Μπουζάκης, 2005) – φαίνεται ότι ευνοεί τη λειτουργία της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης. Τα εκπαιδευτικά συστήματα που σπεύδουν να συγκλίνουν με τις αρχές της (Sahlberg, 2004), δίνοντας έμφαση στην κατάρτιση και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων (Carnoy, 1999), γίνονται περισσότερο δεκτικά σε νέες ιδέες για διδακτικά αντικείμενα και ευνοούν τη διδασκαλία γλωσσών. Το «άνοιγμα» αυτό είναι πολύ ορατό, τα τελευταία χρόνια, στις δυτικές κοινωνίες (Ευρώπη, Β. Αμερική, Ωκεανία) οι οποίες συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό της ελληνικής διασποράς. Οι κοινωνίες αυτές, επιπλέον, είναι ήδη ή μετατρέπονται όλο και περισσότερο σε πολυπολιτισμικές, παρουσιάζοντας μεγάλη αποδοχή στη γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία (Bell & Stevenson, 2006). Στο νέο αυτό περιβάλλον, η ελληνόγλωσση εκπαίδευση είναι ευκολότερο να διεισδύσει, ακόμα και σε περιοχές όπου παλαιότερα απαιτούνταν εργώδεις προσπάθειες για να μπορέσει να υπάρξει. Όπως σημειώνουν, ωστόσο, οι συντονιστές, χρειάζεται σωστός σχεδιασμός και προγραμματισμός ώστε να μην περάσουν ανεκμετάλλευτες οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται.
- Ο ρόλος του Συντονιστή στη νέα αυτή εποχή περιγράφεται ως περισσότερο **στρατηγικός-επιτελικός.** Ένας τέτοιος ρόλος περιλαμβάνει κυρίως την ανάλυση των νέων πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών που διαμορφώνονται κάθε τόσο στις ξένες χώρες και, με βάση αυτή, τη διατύπωση προτάσεων για την άσκηση της ενδεδειγμένης εκπαιδευτικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι η ελληνόγλωσση εκπαίδευση θα χρησιμοποιήσει τους **μηχανισμούς και τις εκπαιδευτικές διαδικασίες που της προσφέρει η εποχή,** αλλά δε θα επαναπαυθεί στα όποια αποτελέσματα αναμένονται από τις διαδικασίες αυτές, **επιιώκοντας να τα μετασχηματίσει παρεμβαίνοντας με στοχευμένες δράσεις, οργανωμένες από τους συντονιστές.**
- Ο «νέος Συντονιστής» είναι σαφές ότι θα αντιστρέψει την κατανομή του χρόνου και της ενέργειάς του μεταξύ των διαφορετικών διαστάσεων του ρόλου του. Αυτό απαιτεί περιορισμό της ενασχόλησής του με τα διοικητικά θέματα, πέραν των όποιων οργανωτικών διευκολύνσεων μπορεί να έχει από τους σχεδιασμούς που προαναφέρθηκαν. Για τον σκοπό αυτό προτείνονται η μεταφορά πόρων σε περιοχές που τους έχουν περισσότερη ανάγκη, η πρόσληψη ομογενών εκπαιδευτικών με παράλληλο περιορισμό του αριθμού των αποσπασμένων και η θεσμοθέτηση κατηγορίας ειδικευμένων εκπαιδευτικών που θα αξιοποιούνται αποκλειστικά στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Στις προτάσεις αυτές προστίθεται με έμφαση και η ανάγκη για **πλήρη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας,** για την οποία πρέπει να διατεθούν κονδύλια και κατάλληλο προσωπικό.
- Η μέχρι σήμερα προσφορά του Συντονιστή, παρότι αυτός είναι στέλεχος του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, περιορίζεται στο πεδίο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης εξωτερικού. Μια προοπτική ολοκληρωμένης αξιοποίησής του θα μπορούσε να ήταν η **ανατροφοδότηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με σχέδια και αξιολογήσεις εκπαιδευτικών πολιτικών που εφαρμόζονται σε ξένα εκπαιδευτικά συστήματα.** Το θεσμικό πλαίσιο (Ν. 4027/2011, ΦΕΚ 233/2011, τ. Α) προβλέπει ήδη τη δυνατότητα συγκρότησης ομάδων εργασίας στα συντονιστικά γραφεία (βλ. § 5.6). Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα σύνταξης εκθέσεων για εκπαιδευτικά θέματα, με βάση την εμπειρία που προσφέρεται από την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων στις ξένες χώρες. Αξιοποιήσιμη θεωρείται επίσης και η εμπειρία των ίδιων των συντονιστών σε **ζητήματα οργάνωσης και διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή και ως ξένης**

Βιβλιογραφία

- Greek Orthodox Archdiocese of America. (2014). *Financial Statements*. Retrieved from Greek Orthodox Archdiocese of America: <http://www.goarch.org/archdiocese/departments/finance/statements>
- Lazaridou, A., & Fris, J. (2005). Charter Schools: A matter of values. *International Studies In Educational Administration*, 33(3), 45-70.
- Tziovas, D. (2009). Introduction. In D. Tziovas (Ed.), *Greek diaspora and migration since 1700: society, politics and culture* (pp. 1-14). Farnham Surrey, England: Ashgate. Retrieved 11 15, 2013, from <http://5595mg.s3.amazonaws.com/Greek-Diaspora-and-Migration.pdf>
- Tziovas, D. (2009). Introduction. In D. Tziovas (Ed.), *Greek diaspora and migration since 1700: society, politics and culture* (pp. 1-14). Farnham Surrey, England: Ashgate. Retrieved 11 15, 2013, from <http://5595mg.s3.amazonaws.com/Greek-Diaspora-and-Migration.pdf>
- Venturas, L. (2009). 'Deterritorialising' the Nation: the Greek State and 'Ecumenical Hellenism'. In D. Tziovas (Ed.), *Greek diaspora and migration since 1700: society, politics, and culture* (pp. 125-140). Farnham Surrey, England: Ashgate. Retrieved 11 15, 2013, from <http://5595mg.s3.amazonaws.com/Greek-Diaspora-and-Migration.pdf>

• Ελληνόγλωσση

- Βάμβουκας, Μ., Δαμανάκης, Μ., Κατσιμαλή, Γ., Νικολουδάκη, Ε., Παπαδογιαννάκης, Ν., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., . . . Χουρδάκης, Α. (2004). *Παιδεία Ομογενών. Θεωρητικό Πλαίσιο και Προγράμματα Σπουδών για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά*. (Μ. Δαμανάκης, Επιμ.) Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- ΓΤΑΕ. (2014). *Κατάλογος Οργανώσεων*. Ανάκτηση 02 19, 2014, από Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού: <http://www.ggae.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=10>
- Γκότοβος, Α. (1997). Γλωσσική συνέχεια και εκπαιδευτική περιχαράκωση: το παράδειγμα της ελληνικής διασποράς στη Γερμανία. Στο *Η γλωσσική εκπαίδευση των ελλήνων μεταναστών* (σσ. 43-54). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΚΕΓ.
- Δαμανάκης, Μ. (1999). Εθνοπολιτισμική Ταυτότητα και Εκπαίδευση στην Ελληνική Διασπορά. *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στο Εξωτερικό. Πρακτικά Πανελληνίου -Πανομογενειακού Συνεδρίου, Ρέθυμνο 26-28 Ιουνίου 1998* (σσ. 36-47). Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Δαμανάκης, Μ. (Επιμ.). (2001). *Παιδεία Ομογενών. Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις*. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Δαμανάκης, Μ. (2010). *Αποτίμηση της μέχρι το 2010 ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό και οι προοπτικές της*. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Καρδάσης, Β. (2004). Εκπαίδευση στη Διασπορά. Στο Μ. Δαμανάκης, Β. Καρδάσης, Θ. Μιχελακάκη, & Α. Χουρδάκης (Επιμ.), *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά. Ιστορία της Νεοελληνικής Διασποράς Έρευνα και Διδασκαλία. Πρακτικά Συνεδρίου, Ρέθυμνο 4-6 Ιουλίου 2003. Τόμος Α'* (σσ. 87-92). Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Μιχελακάκη, Θ. (2001). *Η εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας για τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία (1975-85)*. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Εργαστήριο Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης. Ανάκτηση 07 16, 2013, από <http://www.elemedu.upatras.gr/eriane/synedria/synedrio2/praktika/michelaki.htm>
- Μιχελακάκη, Θ. (2007). *Ο θεσμός του Συντονιστή Εκπαίδευσης στα πλαίσια της Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης στο εξωτερικό*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ρέθυμνο.
- *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική. Μεταξύ κράτους και αγοράς* (σσ. 135-147). Αθήνα: Σαββάλας.
- Πασιαρδής, Π. (2004). *Εκπαιδευτική Ηγεσία. Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πετράκη, Κ. (2008). Επιμόρφωση ή και Τηλεπιδμόρφωση για τους εκπαιδευτικούς της ομογένειας; Διαπιστώσεις και προοπτικές. Στο Μ. Δαμανάκης (Επιμ.),
- *Παγκοσμιοποίηση και Ελληνική Διασπορά. Πρακτικά Συνεδρίου, Ρέθυμνο 29 Ιουνίου*
- *- 1 Ιουλίου 2007. Τόμος Β'* (σσ. 193-200). Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- ΣΑΕ. (2009, 01 14). *Η εξάπλωση της Ελληνικής γλώσσας στις Η.Π.Α. μέσα από τον θεσμό των Charter Schools*. Ανάκτηση 08 26, 2013, από ΣΑΕ Περιφέρειας ΗΠΑ: <http://www.saeusa.org/content/view/256/62/lang/en/>
- Σαΐτης, Χ. (2008). *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης* (5η εκδ.). Αθήνα: Ιδίου.

- Τίγκας, Ι. (2014) Ο τρισυπόστατος θεσμός του Συντονιστή Εκπαίδευσης: Κριτική θεώρηση του ρόλου του και προοπτικές, ΜΔΕ, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος .
- Τσιώλης, Γ. (2011). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες: Από την πολεμική των «παραδειγμάτων» στις συνθετικές προσεγγίσεις;. Στο Μ. Δαφέρμος, Μ. Σαματάς, Μ. Κουκουριτάκης, & Σ. Χιωτάκης (Επιμ.), *Οι κοινωνικές επιστήμες στον 21ο αιώνα. Επίμαχα θέματα και προκλήσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. (2013). *Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης*. Ανάκτηση 09 09, 2013, από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου: <http://www.moec.gov.cy/dde/#kea>
- Χατζηδάκη, Α. (2013). Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά. *7ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μεθοδολογίες Μάθησης. Αθήνα 8-10 Νοεμβρίου 2013* (σσ. 1-7). Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
- Ν. 2413/1996. (ΦΕΚ 124/1996, τ. Α). Η ελληνική παιδεία εξωτερικού, η διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Ν. 4027/2011. (ΦΕΚ 233/2011, τ. Α). Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό κ. ά διατάξεις.
- Ν.Δ. 154/1973. (ΦΕΚ 219/1973, τ. Α). Περί αντικατάστασης, συμπληρώσεως και τροποποιήσεως διατάξεων των Ν.Δ. 695/1970 περί εκπαιδεύσεως ελληνοπαίδων εξωτερικού.
- Ν.Δ. 695/1970. (ΦΕΚ 221/1970, τ. Α). Περί εκπαιδεύσεως ελληνοπαίδων εξωτερικού.
- Π.Δ. 730/1977. (ΦΕΚ 237/1977, τ. Α). Περί καθορισμού των Ελληνικών Διπλωματικών και Προξενικών Αρχών του Εξωτερικού εις τας οποίας δύναται να αποσπώνται εκπαιδευτικοί λειτουργοί ως Σύμβουλοι Εκπαιδεύσεως.
- Σύνταγμα της Ελλάδας. (ΦΕΚ 120/2008 τ. Α).
- Υ.Α. Φ.821/738Κ/56661/Ζ1. (ΦΕΚ 1767/2012, τ. Β). Καθορισμός, προσόντων, κριτηρίων, διαδικασίας επιλογής Συντονιστών Εκπαίδευσης Εξωτερικού.
- Υ.Α. Φ.908/2790/Η. (ΦΕΚ 140/2013, τ. Β). Καθορισμός διαδικασίας απόσπασης
- διοικητικών υπαλλήλων στο εξωτερικό, όρων, κριτηρίων, οργάνων επιλογής των υποψηφίων και περιπτώσεων καταβολής ή μη αποδοχών και επιμισθίου.